

Methods. In order to solve the tasks and achieve the goal, a complex of general scientific methods: theoretical (analysis, comparison, generalization and systematization of psychological and pedagogical literature on legal education, features of the paradigm of modern education and preschool education, in particular, the problem of organizational and pedagogical provision of legal education and the peculiarities of its implementation in pre-school establishments) were used.

Results. On the basis of the defining of the modern paradigm of pre-school education, which is characterized by humanist orientation, priority of personality oriented, activity and axiological approaches, having clarified the essence of the phenomenon of «legal upbringing of preschool children», we can distinguish the peculiarities of manifestation of the legal aspect in the modern paradigm of preschool education: 1) in the context of the implementation of the personal-oriented approach, the child's right to individuality will be ensured, education will be received in accordance with his or her intellectual capabilities, taking into account the inputs and physiological characteristics, and therefore the child will form a legal culture and behavior towards others at the subconscious level; 2) in the context of the activity approach, practical training of the child for the exercise of their rights will be provided, the child will know when, where and how it can exercise their rights, how they can be declared; 3) in the context of the implementation of the axiological approach in pre-school children, the concept of human rights as the value of civil society will be shaped.

Originality. On the basis of scientific literature, an analysis of the concepts of «preschool children legal education» was distinguished as a prerequisite for the formation of the vital competence of the individual, and at the present stage of development of society, the law not only covers most spheres of human life, but also extends the boundaries of its action as the social relations become more complicated.

Conclusion. The results of the submitted analytical research have shown that legal education of preschool children at the present stage of development of preschool education is characterized by complexity in approaches to its definition, actualization of its implementation in the conditions of intensive social transformations and individualization of educational process of preschool institutions. The paradigm of modern preschool education in Ukraine, characterized by personally oriented, active, axiological and pragmatic approaches, determines the legal education of children of preschool age as one of the important aspects of preparing children for real life, for the positive interaction of children with adults and peers, and the coexistence of children in society.

Key words: legal education; paradigm of education; models of modern paradigm of education; children; preschool age; preschool education; approaches; axiology.

Одержано редакцією 09.11.2017
Прийнято до публікації 17.11.2017

УДК 37.013:378 (045)

МИТЦЕВА Ольга Сергіївна,
старший викладач кафедри філософії,
Харківський національний університет
радіоелектроніки, Україна
e-mail: olga.mitts37@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Розглянуто сутність поняття «професійний імідж» як адресне повідомлення фахівця про свій статус, професійну роль, унікальні риси. Схарактеризовано інтерактивні методи формування позитивного професійного іміджу майбутніх фахівців з інформаційних технологій як методи, що спрямовані на постійну, активну взаємодію щодо формування у студентів індивідуального стилю діяльності, спілкування й розширення своїх можливостей, сфери їх застосування, центральним утворенням яких є моральні якості особистості, унаслідок

яких відбуваються певні зміни у дбайливому ставленні до власної особистості як до інструменту професійної діяльності, творчого пошуку, духовного зростання.

Здійснено аналіз інтерактивних методів, що спрямовані на колективну (флешмоб, імідж певної професії, професійна дискусія, професійний ринг, брифінг, прес-конференції), кооперативну (спільний проект, експеримент, командний пошук інформації, коло професійних ідей), групову (моделювання рольових ситуацій, співбесіда, атестація, ділові ігри, актуальне інтерв'ю) співпрацю з формування професійного іміджу.

Запропоновано інтерактивні методи формування позитивного персонального іміджу з урахуванням результатів SWOT-аналізу за такими етапами: визначення власних сильних і слабких сторін свого особистісного іміджу; виявлення можливостей і загроз на зовнішньому просторі; виявлення проблем просування іміджу; формулювання імідж-цілей за технологією SMART.

Ключові слова: професійний імідж; фахівець з інформаційних технологій; методи; проектування; співпраця; студент; імідж-ціль; технологія SMART; SWOT-аналіз.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційного суспільства й упровадження інформаційних технологій (ІТ) у всі галузі життєдіяльності людини стає одним із пріоритетних напрямів державної політики України. У цьому контексті виникає потреба в конкурентоспроможних фахівцях з інформаційних технологій, які здатні до сприйняття, генерування й практичної реалізації нових наукових ідей, розроблення й застосування технічних пристроїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорію й практику формування професійного іміджу фахівців деякою мірою висвітлено науковцями, які досліджували: особливості формування «Я-концепції» особистості (Р. Бернс, А. Маслоу, К. Роджерс); концептуальні засади і практичний інструментарій іміджології (Л. Браун, Ф. Джефкінс, І. Криксунова, Е. Семпсон, М. Спіллейн, О. Панасюк, Г. Почепцов, В. Шепель) [1; 2]; сутність професійного іміджу фахівця й особливості його ефективної самопрезентації (І. Альошина, Т. Білик, Ф. Кузін, Д. Френсіс, Н. Скрипаченко) [3]; формування іміджу і професійного образу «Я» викладача вищої школи (І. Володарська, Н. Гузій, В. Ісаченко, А. Морозов, В. Хороших, О. Чебикін) [4]. У контексті діяльнісного підходу [3] професійний імідж досліджується на відповідність чи невідповідність його особистості вимогам професійної діяльності, оскільки саме на підставі особливостей праці діяльність детермінує професійну поведінку і свідомість особистості, формує її професійні риси. Навпаки, особистісний підхід характеризує професійний імідж із погляду індивідуальних особливостей, що виявляються у професійній діяльності й акцент зміщено з поняття «професійна діяльність» на поняття «особистість професіонала». Ці підходи доповнюють один одного, оскільки, на погляд Т. Білик [3], концепція індивідуальності професіонала є центральною, а професійна діяльність становить сферу вияву творчих можливостей індивідуальності.

Зазначимо, що не залежно від підходу науковці професійний імідж розглядають у системі відносин «індивід – група – колектив», що всебічно розкриває сутність цієї дефініції як адресне повідомлення фахівця про свій статус, професійну роль, унікальні риси. Формування іміджу передбачає створення образів, заміну понять, створення стереотипів, а також формує внутрішній образ «Я», тобто, впливає на самооцінювання й самоповагу індивіда, що детально вивчають В. Ісаченко, О. Панасюк [1; 4]. Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що питання шляхів і засобів, зокрема, інтерактивних методів формування професійного іміджу майбутніх ІТ-фахівців ще не були предметом дослідження.

У контексті нашого дослідження важливе значення мають праці О. Василенко, С. Золотухіної, О. Пометун, Л. Пироженко, С. Шаронової [5; 6; 7], що присвячені розкриттю інтерактивних методів у різних галузях, звернення до яких сприятиме проектуванню формування професійного іміджу в майбутніх фахівців з інформаційних

технологій. Саме інтерактивні методи дозволяють формувати в майбутнього фахівця свої індивідуальні особливості й здібності у конкретній професійній діяльності.

Однак, незважаючи на важливість застосування інтерактивних методів в освітньому процесі, на жаль, нині не розроблено методичне забезпечення формування позитивного професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця саме на етапі навчання студентів у закладах вищої освіти. Це потребує розгляду сутності інтерактивних методів формування професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця.

Мета статті – розглянути інтерактивні методи формування позитивного професійного іміджу майбутнього фахівця з інформаційних технологій з урахуванням особистісного і діяльнісного підходів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових джерел (С. Золотухіна; О. Василенко, О. Панасюк, О. Пометун, Л. Пироженко, С. Шаронова, В. Шепель) [1; 2; 5; 6; 7] став підставою для характеристики інтерактивних методів формування позитивного професійного іміджу майбутнього фахівця з інформаційних технологій, як методів, що спрямовані на постійну, активну взаємодію щодо формування у студентів індивідуального стилю діяльності, спілкування й розширення своїх можливостей, сфери їх застосування, центральним утворенням яких є моральні якості особистості, унаслідок яких відбуваються певні зміни у дбайливому ставленні до власної особистості як до інструменту професійної діяльності, творчого пошуку, духовного зросту. Активність студентів у формуванні професійного іміджу ІТ-фахівців має бути спрямована на колективну, кооперативну, групову співпрацю на основі рівноправної, рівнозначної суб'єктно-суб'єктної взаємодії з обов'язковим застосуванням рефлексії знань, умінь і способів їх виконання. Як зазначають О. Пометун і Л. Пироженко, характеристика саме інтерактивної взаємодії у групі має на увазі активну діяльність кожного, але виключає домінування одного учасника над іншими, і базується на спільній думці щодо вироблення рішення, що сприяє готовності студента відповідати за наслідки своїх дій у груповій діяльності й дії всієї групи [6]. В основі інтерактивного методу, за С. Шароновою [7], лежить теорія гіпертекстового простору, який характеризується специфічним методом побудови інформаційної системи, що забезпечує прямий доступ до інформації, системою надання інформації в поєднанні з інтерактивними (мультимедійними) технологіями, універсальним інтерфейсом, специфікою якого є інтерактивність у взаємодії у групі на основі поваги до суб'єктів взаємодії.

Застосування інтерактивних методів формування іміджу передбачає моделювання професійних ситуацій, застосування рольових ігор (співбесід), спільне розв'язання проблеми на основі аналізу професійних ситуацій і вибору відповідного стилю поведінки. Ефективною групова взаємодія в обговоренні професійних ситуацій, розвитку навичок спілкування у групі, умінь переконувати в оптимальному розв'язанні рішення може відбуватися у групі не більше 5-6 осіб.

Зазначимо, що формування професійного іміджу фахівця з інформаційних технологій повинно відповідати формуванню позитивного емоційного ставлення до майбутньої професії. Тому методичне забезпечення формування іміджу повинно містити ігрові інтерактивні методи (моделювання рольових ситуацій: «Співбесіда», «Атестация», ділові ігри), що спрямовані на набуття й застосування знань про формування особистісного іміджу, іміджу організації. Саме інтерактивні методи ефективні при розв'язанні локальних проблем (формування професійного іміджу) і створюють паралельний основному, а може і альтернативний, механізму розроблення рішення оптимального шляху його формування.

Формування професійного іміджу в студента базується на поєднанні внутрішнього самоконтролю з зовнішніми чинниками контролю на основі засвоєння особистістю системи норм і правил поведінки в організації. Тому для формування позитивного професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця слід застосовувати такі методи: обговорення ідей ситуації «Два-чотири-всі разом» (прийняття єдиного спільного рішення в парах,

четвірка і колективом); діалог (спільний пошук узгодженого рішення); дискусії (обговорення й доведення шляхів розв'язання проблеми); розроблення плану розв'язання проблеми (виявлення, аналіз проблеми, проектування її засобів і кінцевого результату). До таких методів віднесемо і метод SWOT-аналіз, який, за визначенням Л. Балабанової [8], є аналізом зовнішнього і внутрішнього середовища організації (інституту, суб'єкта), політичної й економічної ситуації, що складається навколо неї.

Методика проведення SWOT-аналізу формування в майбутнього фахівця з інформаційних технологій професійного іміджу передбачає здійснення декількох етапів: по-перше, визначення власних сильних і слабких сторін свого особистісного іміджу в середині організації з урахуванням аналізу потреб і конкуренції на ринку; по-друге, виявлення можливостей і загроз на зовнішньому просторі, ураховуючи конкуренцію й супутні обставини; по-третє, виявлення проблем, перешкод для просування власного іміджу, ураховуючи існуючу конкуренцію; по-четверте, формулювання декілька імідж-цілей за технологією SMART, над якими слід попрацювати щодо вдосконалення персонального іміджу, виходячи з результатів SWOT-аналізу [9; 10]. Це дозволить сформулювати у студента конкретні уявлення про професійний імідж особистості майбутнього фахівця з інформаційних технологій як суб'єкта організації, а також визначити потрібні йому очікуванні риси і характеристики для позитивного іміджу.

Інтенсифікація процесу навчання передбачає застосування прийомів занурення. Так, для пізнання процесу конструювання позитивного іміджу у відповідь на очікування суспільства і розроблення стратегії формування цього іміджу можна застосовувати такі інтерактивні методи: спільний проект «Корпоративний імідж» (висвітлення проблеми з різних сторін, складання групою проекту, його рецензування й доповнення експертами); командний пошук інформації (застосування сайтів органів міської ради, районних рад, звіти про результати різних етапів роботи органів місцевого самоврядування і фірм ІТ-технологій); коло професійних ідей (вирішення суперечливих питань завдяки SWOT-аналізу ідей); дискусії з професіоналами з ІТ-технологій (удосконалення вміння дискутувати й аргументувати свою думку в індивідуальній бесіді, у групі й колективі); мозковий штурм (вироблення декількох вірних рішень і вибір оптимального з них); ігрові методи (професійний ринг, брифінг, актуальне інтерв'ю, прес-конференції, «Ассесмент-центр»). Схарактеризовані методи дозволять майбутньому ІТ-фахівцю реалізувати природне прагнення до спілкування, відкрити для нього можливості включення у процес формування іміджу, тобто послідовний перехід у реальність характеристик сконструйованого іміджу шляхом реалізації стратегічного й оперативного плану формування іміджу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Схарактеризовано інтерактивні методи за такими напрямками формування позитивного професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця: інформаційний (інтерфейс, командний пошук інформації), мотиваційний (флешмоб «Логотип компанії»); спільний проект «Корпоративний імідж», мозковий штурм, прес-конференції, експеримент), професійний (коло професійних ідей, моделювання рольових ситуацій, «Співбесіда», «Атестація», «Ассесмент-центр», дискусії з професіоналами з ІТ-технологій, професійний ринг, брифінг), комунікативний (обговорення ідей ситуації, «Два-чотири-всі разом», діалог, диспут, актуальне інтерв'ю, презентація), цілепокладання (SWOT-аналіз, формулювання імідж-цілей за технологією SMART, розроблення плану самовдосконалення професійного іміджу). Здійснено аналіз інтерактивних методів, що спрямовані на колективну, кооперативну, групову співпрацю з формування професійного іміджу. Розроблені інтерактивні методи формування професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця дозволяють: переносити отримані способи співпраці на різні професійні ситуації; приймати важливі продумані рішення у групі; формувати конкретні уявлення про професійний імідж; визначити потрібні для позитивного іміджу очікуванні риси і характеристики; включення у процес формування іміджу (послідовний перехід у реальність характеристик сконструйованого іміджу шляхом

реалізації стратегічного й оперативного плану формування іміджу); розвивати комунікативні вміння й навички. Що сприяє виробленню у студентах цінностей, умінь спілкуватися з іншими людьми, критично мислити.

Серед перспектив подальшого дослідження даної проблеми виокремлюємо роботу з вивчення інноваційних підходів щодо інструментарію оцінювання рівня сформованості професійного іміджу в майбутнього ІТ-фахівця.

Список використаних джерел

1. Панасюк А. Ю. Я – Ваш имиджмейкер и готов помочь сформировать Ваш профессиональный имидж / А. Ю. Панасюк. – Москва : Дело, 2004. – 240 с.
2. Шепель В. М. Имиджология : секреты личного обаяния / В. М. Шепель. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2005. – 472 с.
3. Білик Т. М. Психологічні особливості мовленнєвого іміджу особистості : дис. ... канд. психолог. наук : спец. 19.00.01 – загальна психологія, історія психології / Тетяна Миколаївна Білик ; Херсонський державний університет. – Херсон, 2013. – 185 с.
4. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / В. В. Ісаченко ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2004. – 21 с.
5. Інтенсифікація навчання студентів в умовах професійної освіти : навч. посібник / С. Т. Золотухіна, О. М. Василенко, Г. В. Василенко, О. В. Борисова ; за заг. ред. Г. Є. Гребенюка. – Ялта : Рекламна агенція «ГІД» КГУ, 2011. – 157 с.
6. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – Київ : Видавництво А.С.К., 2004 – 192 с.
7. Шаронова С. А. Социальные технологии : деловые игры : учебное пособие / С. А. Шаронова. – Москва : ПСТГУ, 2010. – 220 с.
8. Балабанова Л. В. SWOT-Аналіз – основа формування маркетингових стратегій : навчальний посібник / Л. В. Балабанова – Київ, 2010. – 299 с.
9. Штанько В. І. Імідж сучасного спеціаліста : навчальний посібник для усіх форм навчання / В. І. Штанько, О. С. Митцева. – Харків : ХНУРЕ, 2011. – 136 с.
10. Мазоренко М. О. Психологічні складові іміджу сучасного фахівця / М. О. Мазоренко // Вісник Національного університету оборони України. – 2012. – № 4 (29). – С. 183–189.

References

1. Panasyuk, A. Yu. (2004). *I am your image maker and I am ready to help shape your professional image*. Moscow (in Russ.)
2. Shepel, V. M. (2005). *Image: the secrets of personal charm*. Rostov-na-Donu (in Russ.)
3. Bilyk, T. M. (2013). *Psychological peculiarities of the speech image of the individual*. Kherson (in Ukr.)
4. Isachenko, V. V. (2004). *Formation of the professional and pedagogical image of future teachers of higher education: author's abstract. dis. for obtaining sciences*. Odessa (in Ukr.)
5. Vasilenko, O. M., Zolotukhina, S. T., Vasilenko, G. V., Borisova, O. V., & Grebenyuk, G. E. (2011). *Intensification of Students' Training in Vocational Education*. Yalta (in Ukr.)
6. Pometun, O. I. (2004). *Interactive Learning Technologies: Scientific-method. manual*. Kyiv (in Ukr.)
7. Sharonova, S. A. (2010). *Social Technologies*. Moscow (in Russ.)
8. Balabanova, L. V. (2010). *SWOT-Analysis – the basis of the formation of marketing strategies: a manual*. Kyiv (in Ukr.)
9. Shtanko, V. I., & Myttseva, O. S. (2011). *The image of a modern specialist: A manual for all forms of education*. Kharkiv (in Ukr.)
10. Masorenko, M. O. (2012). *Psychological Components of the Image of a Modern Specialist*. Kyiv (in Ukr.)

Abstract. *MYTTSEVA Olga Sergiyvna. Interactive methods of forming a positive professional image of the future IT specialist.*

Introduction. *The development of an information society and the introduction of information technologies in all spheres of human life becomes one of the priority directions of the state policy of Ukraine. In this context, there is a need for competitive information technology professionals who are capable of generating scientific ideas in practice.*

The theory and practice of forming a professional image of a specialist is somewhat covered by scientists who have studied these in the context of the activity approach (the correspondence or mismatch of his/her personality with the requirements of professional activity) and the personal one (the characteristic of one's personal qualities as a professional). The priority in shaping the professional image of the future IT specialist is given to interactive methods, since these methods

provide means for the student to implement a consistent transition to the reality of crafted image characteristics by implementing a strategic and operational plan for its formation.

However, despite the importance of using interactive methods in the educational process, unfortunately, the methodological provision of forming a positive professional image of a future IT specialist has not been developed at the stage of students' training at higher educational institutions.

The **purpose** of the given work lies in consideration of interactive methods of forming a positive professional image of the future specialist in the field of information technology, taking into account the personal and activity approaches.

Results. The key concept in the context of our study is «interactive methods for creating a positive professional image of a future specialist in information technology», which are understood to be the methods aimed at continuous active interaction as concerns the formation of students' individual style of activity, communication and expansion of their opportunities, spheres of their application, the major priority of which is the moral qualities of an individual, as a result of which certain changes take place in a more careful attitude towards one's self as an instrument of the professional activity, creativity, and spiritual growth.

Originality. The interactive methods of forming a positive professional image of the future IT specialist are described in the following areas: informational (interface, team information search), motivational (flashmob «Company Logo», joint project «Corporate Image», brainstorming, press conferences, experiments), professional (range of professional ideas, modeling of role situations, «Interviewing», «Attestation», «Assessment-Center», discussions with IT professionals, professional wrestling, briefing), communicative (discussion of ideas arising out of a situation, «Two-Four-Altgether», dialogues, discussions, relevant interviews, presentations), goal-setting (SWOT-analysis, formulation of image-based goals for SMART technology, development of a plan for solving a certain problem). Analysis of interactive methods aimed at collective, cooperative, group collaboration on the formation of a professional image is carried out.

Conclusion. The interactive methods selected in accordance with the peculiarities of the professional activity of a future IT specialist make possible: the use of obtained methods of cooperation for modeling different professional situations; identification of features and characteristics required to create a positive image; inclusion into the process of forming an image (a consistent transition to the reality of characteristics of a crafted image by implementing a strategic and operational plan for image formation).

Key words: professional image; information technology specialist; methods; design; collaboration; student; image target; SMART technology; SWOT analysis.

Одержано редакцією 03.12.2017
Прийнято до публікації 10.12.2017

УДК 378:376-054.62+811.161.2 (045)

МОСКОВЧУК Наталя Миколаївна,
аспірантка кафедри теорії та методики
дошкільної освіти факультету дошкільної
педагогіки та психології, ПНПУ
ім. К. Д. Ушинського, м. Одеса, Україна
e-mail: moskovchuknata85@gmail.com

ДИНАМІКА І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНОЗЕМНИХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Систематизовано історичний досвід навчання української мови як іноземної на території України і за кордоном. Схарактеризовано динаміку становлення методики навчання української мови як іноземної. Проаналізовано сучасний стан, особливості й переважні тенденції українськомовної підготовки майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей у закладах вищої освіти України і запропоновано власне формулювання цього процесу.